

Vec C-646/20

**Zhrnutie návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 98 ods. 1
Rokovacieho poriadku Súdneho dvora**

Dátum podania:

1. december 2020

Vnútroštátny súd:

Bundesgerichtshof

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

28. október 2020

Dovolaateľka:

Senatsverwaltung für Inneres und Sport, Landesamtsaufsicht

Odporkyňa v dovolacom konaní:

TB

Predmet konania vo veci samej

Nariadenie Rady (ES) č. 2201/2003 (nariadenie Brusel IIa) – Pojem „rozsudok“ – Súkromný rozvod – Uznanie v inom členskom štáte

Predmet a právny základ prejudiciálneho konania

Výklad práva Únie, článok 267 ZFEÚ

Prejudiciálne otázky

1. Ide v prípade zrušenia manželstva na základe článku 12 talianskeho zákonného dekrétu (Decreto Legge) č. 132 z 12. septembra 2014 (DL č. 132/2014) o rozsudok o rozvode manželstva v zmysle nariadenia Brusel IIa?
2. V prípade zápornej odpovede na prvú otázku: Má sa so zrušením manželstva na základe článku 12 talianskeho zákonného dekrétu (Decreto Legge) č. 132 z 12. septembra 2014 (DL č. 132/2014) zaobchádzať podľa právnej úpravy v článku 46 nariadenia Brusel IIa týkajúcej sa verejných listín a dohôd?

Citované predpisy práva Únie

Nariadenie Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000 (Ú. v. EÚ L 338, 2003, s. 1; Mim. vyd. 19/006, s. 243) (ďalej len „nariadenie Brusel IIa“), najmä článok 1 ods. 1 písm. a), článok 2 bod 4, článok 21 ods. 1 a článok 46

Citované vnútroštátne predpisy

Personenstandsgesetz (PStG) (zákon o osobnom stave; ďalej len „PStG“), najmä § 16 ods. 1 prvá veta bod 3

Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit (FamFG) (zákon o konaní v rodinných a nesporových veciach; ďalej len „FamFG“), najmä § 97 ods. 1 druhá veta a § 107 ods. 1 prvá veta

Taliansky zákonný dekrét Decreto legge č. 132 z 12. septembra 2014, zmenený na zákon č. 162 z 10. novembra 2014, najmä článok 12

Krátke zhrnutie skutkového stavu a konania vo veci samej

- 1 TB má nemecké aj talianske štátne občianstvo, jej manžel je len taliansky občan. Oni dvaja 20. septembra 2013 uzavreli v Berlíne (Nemecko) manželstvo, ktoré bolo zapísané do knihy manželstiev.
- 2 Dňa 30. marca 2017 sa dostavili na Ufficio di Stato Civile (matričný úrad, Taliansko) v Parme (Taliansko) a vyhlásili, že nemajú maloleté deti ani nezaopatrené plnoleté deti, ani zdravotne ťažko postihnuté plnoleté deti alebo ekonomicky nesamostatné deti, neuzavreli medzi sebou žiadne dohody o prevode majetku a že sa chcú rozviesť dohodou. Toto vyhlásenie 11. mája 2017 osobne potvrdili na matričnom úrade. Dňa 15. februára 2018 sa na matričný úrad dostavili opäť a odkazom na svoje vyhlásenie z 30. marca 2017 uviedli, že si želajú zrušiť svoje manželstvo, o čom sa nevedie žiadne konanie. Po tom, ako tieto vyhlásenia 26. apríla 2018 potvrdili Matričnému úradu Parma, matričný úrad 2. júla 2018 vystavil TB osvedčenie podľa článku 39 nariadenia Brusel IIa, v ktorom sa potvrdzuje rozvedenie manželstva s účinnosťou od 15. februára 2018.
- 3 TB podala žiadosť na dotknutý matričný úrad v Berlíne, aby tento rozvod zapísal do nemeckej knihy manželstiev. Matričný úrad však má pochybnosti, či nie je predpokladom zápisu predchádzajúce uznanie tohto rozvodu podľa § 107 FamFG, a preto vec predložil Amtsgericht (okresný súd, Nemecko). Amtsgericht (okresný súd) uznesením z 1. júla 2019 matričnému úradu nariadil, aby mimosúdny súkromný rozvod manželstva vykonaný 15. februára 2018 pripojil k zápisu v knihe manželstiev až po jeho uznaní príslušným orgánom podľa § 107 ods. 1 prvej vety FamFG.
- 4 Sťažnosť TB proti uzneseniu Amtsgericht (okresný súd) z 1. júla 2019 bola úspešná. Kammergericht (vyšší krajský súd [v Berlíne], Nemecko) zmenil uznesenie Amtsgericht (okresný súd) a matričnému úradu nariadil, aby zápis do knihy manželstiev nepodmieňoval predchádzajúcim uznaním rozvodu manželstva vykonaného v Taliansku zo strany príslušného orgánu.
- 5 Proti tomuto uzneseniu podal príslušný orgán, Senatsverwaltung für Inneres und Sport (krajské ministerstvo pre vnútorné veci a šport [spolkovej krajiny Berlín], Nemecko), ktorý vykonáva dohľad nad matričnými úradmi, dovolanie na Bundesgerichtshof (Spolkový súdny dvor, Nemecko), ktorým navrhuje potvrdenie uznesenia Amtsgericht (okresný súd).

Krátka prezentácia odôvodnenia návrhu na začatie prejudiciálneho konania

- 6 Predmetom konania je otázka, či je možné súkromný rozvod vykonaný súhlasnými vyhláseniami manželov pred civilným matrikárom zapísať do nemeckej knihy manželstiev bez osobitného konania na jeho uznanie.
- 7 Podľa nemeckého práva musí byť kniha manželstiev dopĺňaná a opravovaná ďalšími zápismi a poznámkami, okrem iného ak bolo manželstvo rozvedené (§ 16

ods. 1 prvá veta bod 3 PStG). Podkladom takýchto zápisov a poznámok môže byť aj právoplatné rozhodnutie vydané v zahraničí. Rozhodnutie, ktorým bolo v zahraničí manželstvo rozvedené, príslušný orgán uzná len vtedy, keď zistí, že sú naplnené predpoklady pre jeho uznanie (§ 107 FamFG).

- 8 Uznávacie konanie však nie je potrebné v prípade rozsudku v zmysle článku 21 ods. 1 nariadenia Brusel IIa (§ 97 ods. 1 druhá veta FamFG). V tomto prípade bude tento rozsudok v Nemecku uznaný bez toho, aby sa na to vyžadovalo osobitné konanie. Na zápis do knihy manželstiev potom stačí predložiť osvedčenie podľa článku 39 nariadenia Brusel IIa.
- 9 Právny stav v Taliansku vyzerá podľa výkladu vnútroštátneho súdu nasledovne: Na základe talianskeho zákonného dekrétu (Decreto Legge) č. 132 z 12. septembra 2014 (ďalej len „DL č. 132/2014“), zmeneného na zákon č. 162 z 10. novembra 2014, sa už manželia nemusia obrátiť na súd, ak chcú rozvod svojho manželstva, ale si môžu vybrať aj možnosť rozvodu iba dohodou.
- 10 Manželia sa buď za určitých podmienok, ktoré sú bližšie definované v zákone, môžu dohodnúť na rozvode v prítomnosti svojich advokátov (článok 6 DL č. 132/2014) alebo podľa článku 12 ods. 1 DL č. 132/2014, ktorý nadobudol účinnosť 12. decembra 2014, môžu, ako v tomto prípade, uzavrieť dohodu o rozvode – aj bez pomoci advokáta – pred miestne príslušným starostom ako najvyšším matrikárom, ak (ako ustanovuje článok 12 ods. 2 DL č. 132/2014) v manželstve nie sú maloleté deti alebo plnoleté deti, ktoré nie sú spôsobilé na právne úkony, sú zdravotne ťažko postihnuté alebo ekonomicky nesamostatné. Matrikár vezme na vedomie osobné vyhlásenia manželov, do ktorých nemôžu byť zahrnuté žiadne prevody majetku, a vyzve manželov, aby sa pred ním dostavili nie skôr ako 30 dní po tom, ako vzal ich vyhlásenia na vedomie, aby dohodu potvrdili (článok 12 ods. 3 DL č. 132/2014). Počas obdobia od prednesenia vyhlásení do ich potvrdenia môže matrikár preveriť pravdivosť vyhlásení manželov (napr. neexistenciu nezaopatrených detí) a manželia majú možnosť premyslieť si svoje rozhodnutie a prípadne sa rozhodnúť inak. Ak svoju dohodu potvrdia, nahrádza táto dohoda súdne rozhodnutie.
- 11 Je otázne, či rozvod súhlasnými vyhláseniami manželov pred matrikárom podľa talianskeho práva spadá do pôsobnosti nariadenia Brusel IIa. Ak má byť odpoveď na túto otázku záporná, dovolanie matričného dohľadu bude odôvodnené a rozvod v Taliansku bude môcť byť zapísaný do nemeckej knihy manželstiev iba po jeho uznaní príslušným orgánom.
- 12 Na túto otázku sú v literatúre rôzne odpovede, vnútroštátny súd sa však prikláňa k tomu, že otázku zodpovie záporne, pretože chýba konštitutívne spolupôsobenie súdu. Pre zodpovedanie otázky záleží na tom, ako sa má chápať pojem „rozsudok“, ktorý používa nariadenie Brusel IIa.
- 13 Podľa článku 2 bodu 4 nariadenia Brusel IIa „rozsudok“ v zmysle tohto nariadenia označuje rozvod, rozluku alebo anulovanie manželstva, ako aj rozsudok týkajúci

sa rodičovských práv a povinností vydaný súdom členského štátu bez ohľadu na to, ako sa rozsudok označuje, vrátane uznesenia, príkazu alebo rozhodnutia. Za „súd“ sa podľa článku 2 bodu 1 nariadenia Brusel IIa považujú všetky orgány v členských štátoch s právomocou vo veciach, ktoré patria do rozsahu pôsobnosti tohto nariadenia. Z toho síce možno odvodiť, že na to, aby sa mohlo vychádzať z rozsudku, sa vyžaduje zásah štátneho orgánu. Nie je však možné vyvodit' žiadne záväzné závery o tom, aký druh tohto zásahu to musí byť. Formulácia „vydané rozhodnutie“ však ukazuje smerom ku konštitutívnemu, nie iba registrujúcemu spolupôsobeniu štátneho orgánu v súvislosti s rozvodom manželstva.

- 14 Súdny dvor sa doteraz otázkou, či súkromné rozvody manželstva spadajú do oblasti pôsobnosti nariadenia Brusel IIa, zaoberal len nepriamo (pozri rozsudok z 20. decembra 2017, Sahyouni, C-372/16, EU:C:2017:988).
- 15 Predmetom tohto konania bola otázka, či rozvod manželstva uskutočnený jednostranným vyhlásením jedného z manželov pred cirkevným súdom v Sýrii spadá pod vecnú oblasť pôsobnosti nariadenia Rady (EÚ) č. 1259/2010 z 20. decembra 2010, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca v oblasti rozhodného práva pre rozvod a rozluku (Ú. v. EÚ L 343, 2010, s. 10) (ďalej len „nariadenie Rím III“). Súdny dvor odpovedal záporne na otázku, či v prípade takého súkromného rozvodu ide o „rozvod“ v zmysle článku 1 ods. 1 nariadenia Rím III. Súkromné rozvody síce nie sú výslovne vylúčené z oblasti pôsobnosti nariadenia. Avšak odkazy nariadenia Rím III na zásahy „súdu“ a existenciu „konania“ svedčia o tom, že toto nariadenie sa vzťahuje výlučne na rozvody vyhlásené buď štátnym súdom, alebo orgánom verejnej moci, alebo pod jeho dohľadom (rozsudok z 20. decembra 2017, Sahyouni, C-372/16, EU:C:2017:988, bod 39). Vecné rozsahy pôsobnosti nariadenia Rím III a nariadenia Brusel IIa by mali byť v súlade, takže definícia pojmu rozvod v oboch nariadeniach sa musí zhodovať.
- 16 Cieľom nariadenia Rím III je zaviesť posilnenú spoluprácu medzi zúčastnenými členskými štátmi v oblasti rozhodného práva pre rozvod a rozluku (rozsudok z 20. decembra 2017, Sahyouni, C-372/16, EU:C:2017:988, bod 44). V čase prijímania tohto nariadenia mohli v právnych poriadkoch členských štátov zúčastňujúcich sa na takejto posilnenej spolupráci prijímať rozhodnutia s právnym významom v daných veciach iba orgány verejnej povahy. Preto sa treba domnievať, že normotvorca Únie prijal uvedené nariadenie s tým, že mal na zreteli len situácie, keď rozvod vyhlasuje buď štátny súd, alebo orgán verejnej moci, alebo sa tak stane pod jeho dohľadom (rozsudok z 20. decembra 2017, Sahyouni, C-372/16, EU:C:2017:988, bod 45). Aj keď viaceré členské štáty od prijatia nariadenia Rím III zaviedli možnosť vyhlásiť rozvod bez zásahu štátneho orgánu, začlenenie súkromných rozvodov do pôsobnosti nariadenia Rím III si vyžaduje zmeny, ktoré prináleží vykonať výlučne normotvorcovi Únie. Vzhľadom na definíciu pojmu „rozvod“, ktorá sa uvádza v nariadení Brusel IIa, tak z cieľov, ktoré sleduje nariadenie Rím III, vyplýva, že toto nariadenie sa vzťahuje len na rozvody vyhlásené buď štátnym súdom, alebo orgánom verejnej moci, alebo pod

jeho dohľadom (rozsudok z 20. decembra 2017, Sahyouni, C-372/16, EU:C:2017:988, bod 48).

- 17 Aj keď tým Súdny dvor vyložil pojem „rozvod“ v nariadení Rím III, usudzovať, že ide o „rozsudok o rozvode manželstva“ v zmysle článku 2 bodu 4 nariadenia Brusel IIa, možno iba v prípade, keď rozvod vyhlasuje buď štátny súd, alebo orgán verejnej moci, alebo sa tak stane pod jeho dohľadom. Z tohto rozsudku však nevyplýva, akú intenzitu a právnu kvalitu musí mať táto kontrola.
- 18 Jedine konštitutívne spolupôsobenie štátnej inštitúcie môže poskytnúť záruku pre ochranu „slabšieho“ manželského partnera pred nevýhodami v súvislosti s rozvodom manželstva, pretože iba vtedy môže súd alebo iný orgán zabrániť rozvodu manželstva odmietnutím aktu štátneho spolupôsobenia. Podľa vnútroštátneho súdu nemôže pre oblasť pôsobnosti nariadenia Brusel IIa platiť nič iné, pretože základom článku 21 ods. 1 nariadenia Brusel IIa je myšlienka, že práve takúto záruku treba očakávať od rozsudku o rozvode vydaného v členskom štáte (pozri aj odôvodnenie 21 nariadenia Brusel IIa).
- 19 Tieto úvahy každopádne svedčia v prospech toho, že taliansky rozvod na matrike podľa článku 12 DL č. 132/2014 sa má kvalifikovať ako súkromný rozvod, ktorý nespadá pod nariadenie Brusel IIa, pretože zjavne neexistuje prieskumná kompetencia talianskeho matrikára, ktorá by vyhovela týmto požiadavkám.
- 20 V prospech tohto posúdenia svedčí aj okolnosť, že normotvorca Únie nemal pri vydávaní nariadenia Brusel IIa nijakú motiváciu zohľadniť zmluvné formy rozvodu ako sú tie, ktoré sú stanovené v Taliansku, pretože v tom čase v práve členských štátov zavedené neboli. Preto nemožno vychádzať z toho, že táto možnosť rozvodu bez aktu konštitutívneho spolupôsobenia štátu, ktorá bola vytvorená až dlho po prijatí nariadenia Brusel IIa, je pokrytá cieľom normotvorcu uznať rozhodnutie bez osobitného konania, sledovaným v článku 21 ods. 1 nariadenia Brusel IIa.
- 21 Okrem toho normotvorca Únie medzitým nariadením Rady (EÚ) 2019/1111 z 25. júna 2019 o právomoci a uznávaní a výkone rozhodnutí v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností a o medzinárodných únosoch detí (Ú. v. EÚ L 178, 2019, s. 1) (ďalej len „nariadenie Brusel IIb“) stanovil výslovnú právnu úpravu takýchto situácií pre obdobie po 1. auguste 2022. Podľa článku 65 ods. 1 nariadenia Brusel IIb sa podľa tohto ustanovenia verejné listiny a dohody okrem iného o rozvode, ktoré majú záväzný právny účinok v členskom štáte pôvodu, uznávajú v ostatných členských štátoch bez potreby osobitného konania.
- 22 Ako vyplýva z odôvodnenia 14 nariadenia Brusel IIb, normotvorca Únie považuje za predpoklad rozhodnutia skutočnosť, že k jeho schváleniu súdom alebo iným orgánom došlo po preskúmaní veci. Prepracovaným znením nariadenia chce doňho zahrnúť aj postupy, na ktorých sa orgány verejnej moci podieľajú iným spôsobom, napríklad iba ich registráciou. To umožňuje vyvodiť záver, že

nariadenie Brusel IIa sa podľa chápania normotvorcu Únie na také postupy nevzťahuje a preto nie je uplatniteľné na taliansky rozvod na matrike.

- 23 Vo vzťahu k druhej otázke vnútroštátny súd zastáva názor, že uznanie rozvodu uskutočneného na základe článku 12 DL č. 132/2014 nie je možné ani podľa článku 46 nariadenia Brusel IIa. V tomto ustanovení sa – na rozdiel od článku 65 ods. 1 nariadenia Brusel IIb – neuvádza rozvod, ale sú v ňom uvedené iba vykonateľné verejné listiny a dohody. To sa však nemôže týkať rozvodov, pretože v tejto záležitosti neexistujú vykonateľné listiny a dohody.
- 24 Celkovo vzaté sa správny výklad nedá jednoznačne odvodiť ani z nariadenia Brusel IIa, ani z doterajšej judikatúry Súdneho dvora, a preto vnútroštátny súd predkladá obe otázky Súdnemu dvoru.

PRACOVNÝ DOKUMENT